

14. 11. 2023

**METODICKÉ CENTRUM PRO MUZEA
VÝTVARNÉHO UMĚNÍ**

PhDr. DAGMAR JELÍNKOVÁ

**JAK MŮŽEME PRACOVAT
S KRIZOVOU METODIKOU
ICCROM V DOBĚ KLIDU?**

NOVELA VYHLÁŠKY MK č. 275/2000 Sb.

Vyhláška č. 92/2023 Sb., účinnost od 1. 1. 2025

- **§ 1 – nový odst. 2:** soupis obsahových náležitostí režimu zacházení se sbírkou
- **písmeno b)** postup při zjištění vlivů prostředí ohrožujících sbírkové předměty nebo při zjištění ohrožení bezpečnosti sbírky,
- **písmeno j)** postup při evakuaci sbírkových předmětů v případě vzniku mimořádné události, včetně určení pořadí při evakuaci a míst pro uložení a zajištění ochrany sbírkových předmětů

Metodický pokyn k zajištění průkaznosti evidence sbírkových předmětů a stanovení režimu zacházení se sbírkou v muzeích a galeriích (MK č. j.: 4688/2007)

- *Stanovení bezpečnostní strategie ochrany sbírek s odkazy na „bezpečnostní politiku“, „bezpečnostní plán“, „evakuační plán“ atd.*

VÁLKA NA UKRAJINĚ

Nové úhly pohledu na bezpečnost sbírek a muzeí v ČR
Hledání inspirace v zahraničí – překlad mezinárodní metodiky ICCROM

PRVNÍ POMOC PRO KULTURNÍ DĚDICTVÍ BĚHEM KRIZE

- Vydalo Mezinárodní centrum pro studium ochrany a restaurování kulturního dědictví (ICCROM), Řím, 2018
- 2 části – Handbook (Příručka), Toolkit (Manuál)
- Cílem – poskytnout základní nástroje pro koordinaci záchrany kulturního dědictví bezprostředně po přírodních katastrofách, humanitárních krizích a válečných konfliktech
- V originále dostupná zde:
<https://www.iccrom.org/publication/first-aid-cultural-heritage-times-crisis-handbook>
- <https://www.iccrom.org/publication/first-aid-cultural-heritage-times-crisis-toolkit>

PRVNÍ POMOC PRO KULTURNÍ DĚDICTVÍ BĚHEM KRIZE

- Český překlad dr. Kateřina Danielová
- Digitální česká verze dostupná na webu NGP
- 1. díl: [Příručka-1_CZ_interaktivní-final.pdf \(ngprague.cz\)](https://www.ngprague.cz/storage/5180/Toolkit-CZ---FINAL.pdf)
- 2. díl: <https://admin.www.ngprague.cz/storage/5180/Toolkit-CZ---FINAL.pdf>
- Oba díly v roce 2023 vydány také tiskem
- Její sdílení umožňuje otevřená licence Creative Commons CC BY-NC-SA 4.0 - uveďte původ- neužívejte dílo komerčně-zachovejte licenci

PRVNÍ POMOC PRO KULTURNÍ DĚDICTVÍ BĚHEM KRIZE

- Příručka přináší sady již prověřených nástrojů k zabezpečení kulturního dědictví při rozsáhlých a mnohohrstevnatých humanitárních krizích, při nichž mezinárodní i národní systémy krizového řízení neposkytují dostatek ohledů na toto dědictví
- Třístupňový rámec, navržené kroky a pracovní postupy lze přizpůsobit různým typům mimořádných událostí a jejich specifickým souvislostem
- Manuál přináší praktické rady a postupy, kontrolní seznamy a nezbytné vybavení záchranných týmů

Jak můžeme pracovat s krizovou metodikou v době klidu

Příručka, slovy její editorky a koordinátorky Aparny Tandon, má sloužit jako:

- návod pro školení kulturních pracovníků v první linii, záchranářů a dobrovolníků
- nástroj pro zlepšení havarijní připravenosti a plánů reakce institucí spravujících kulturní dědictví
- průvodce pro pomoc při provádění operací první pomoci ve spojení s humanitární pomocí a obnovou
- shrnutí zkušenosti ze skutečných událostí, kde participovali mezinárodní odborníci

KRIZOVÉ ŘÍZENÍ V ČESKÝCH MUZEÍ A METODIKA ICCROM

- Doposud krizové plány a školení spíše formálního rázu
- Nyní enormní nárůst rizik:
 - ✓ Klimatické změny – povodně, přívalové deště, kroupy vichřice, tornádo
 - ✓ Zemětřesení ve střední Evropě (Slovensko)
 - ✓ Válečné události za humny
 - ✓ Zhoršení bezpečnostní situace na blízkém východě a přenos rizikového chování do evropských zemí, ohrožení tzv. měkkých cílů
- Nutná změna v přístupu v připravenosti muzeí
- Důležitá také praktická cvičení, která odhalí časová a organizační úskalí papírových plánů a jiných interních dokumentů – novou pomůckou je metodika ICCROM

PRVNÍ POMOC PRO KULTURNÍ DĚDICTVÍ – PŘÍRUČKA

- Každá kapitola na závěr - soubor kontrolních otázek – využitelné jako osnova interních dokumentů i pro organizaci školení
- Důležitý krok - navázat kontakt s odpovědnými místy IZS, aktualizovat pravidelně kontaktní údaje
- Zpracovat a bezpečně uložit plány celé lokality sídla vaší galerie/muzea – označit riziková / bezproblémová místa
- Sdílet tyto dokumenty s odpovědnými místy IZS
- Ve spolupráci se zřizovatelem a městskou samosprávou vypracovat seznam prioritních objektů kulturní hodnoty ve vašem okolí (tedy nejen majetek ve vaší správě)
- Vypracovat situační mapy se zeměpisnými souřadnicemi
- Vytipovat bezpečná úložiště (ukládá nově vyhláška)

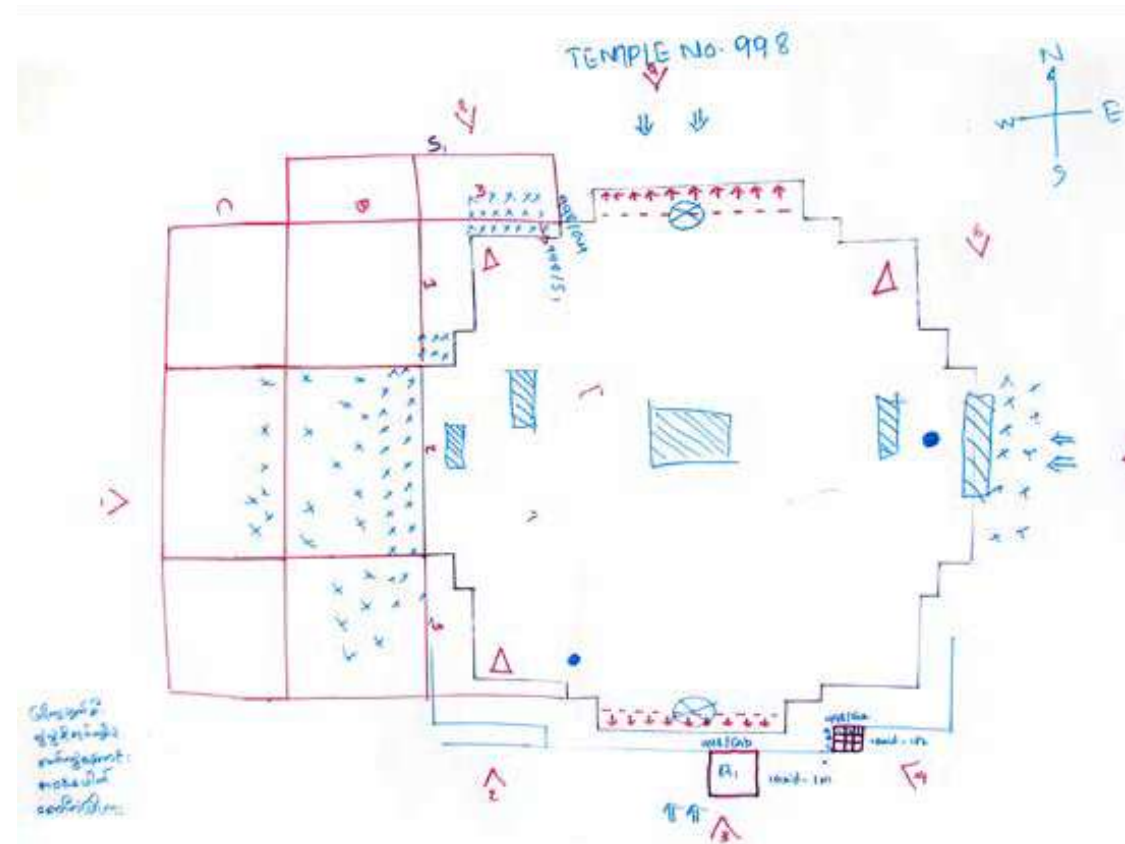

PRVNÍ POMOC PRO KULTURNÍ DĚDICTVÍ – PŘÍRUČKA

- Zpracovat si dopředu vzory doporučených formulářů pro krizové použití
- Pořídit fotografie rozložení sbírkových předmětů v depozitářích (s nimi je třeba nakládat podle bezpečnostních pravidel, aby nemohlo dojít k jejich zneužití)
- Se zřizovatelem dohodnout místo duplicitního úložiště těchto dokumentů v papírové i elektronické podobě (bezpečné cloudy)
- Otestovat vzorové formuláře během praktického cvičení
- Vyškolit krizové manažery (zaměstnance/externí odborníky)
- Proškolit si dobrovolníky z řad přátel muzea/galerie, kteří v případě krizové události budou koordinovat další dobrovolníky
- Vytvořit doporučovaný systém pro sběr a vizualizaci dat z krizové oblasti

PRVNÍ POMOC PRO KULTURNÍ DĚDICTVÍ – MANUÁL

- obsahuje:
 - ✓ návody k posouzení rizik a škod na místě události
 - ✓ návody jak zpracovat plánky zasažené lokality / budovy a přehledové mapy škod
 - ✓ šablony pro posouzení a zaznamenání škod a rizik
 - ✓ praktické příklady typických konstrukčních poškození budov a jiných objektů
 - ✓ ochranné pomůcky
 - ✓ vhodný materiál pro stabilizaci a zabezpečení movitého i nemovitého kulturního dědictví
 - ✓ zásady pro manipulaci s předměty kulturní hodnoty
 - ✓ doporučené postupy pro první stabilizaci těchto předmětů – čištění suchou / mokrou cestou
 - ✓ můžete zkombinovat i s doporučeními ČK Modrého štítu – „Kolečko první pomoci a záchranných prací“

První pomoc pro kulturní dědictví - manuál

- Část Zabezpečení a stabilizace se věnuje:
 - ✓ Tipům pro sběr informací a způsobům vytváření pomocných roštů pro mapování umístění trosek
 - ✓ Dokumentaci k evakuaci předmětů
 - ✓ Dokumentaci k záchraně předmětů
 - ✓ Vytváření pomocných lokačních kódů
 - ✓ Zásady pro zacházení s předměty a jejich manipulaci
 - ✓ Zásady pro balení předmětů
 - ✓ Stabilizaci movitého kulturního dědictví
 - ✓ Materiálům a vybavení pro nouzovou stabilizaci, pro evakuaci a záchranu
 - ✓ Tipům pro dočasné zakrytí a dřevěným podpěrám

První pomoc pro kulturní dědictví během krize

- Nezbytná součinnost všech dotčených kulturních organizací v lokalitě
- Potřeba zapojení zřizovatelů do krizového řízení a budování bezpečných úložišť
- Zajistit si dopředu okruh možných dodavatelů obalového i dalšího materiálu, domluvit případné zdroje krizového financování
- Pravidelně školit zaměstnance i síť zainteresovaných dobrovolníků
- Pamatovat, že v případě válečného ohrožení mají přednost požadavky armády, a v ČR není dohoda na vládní úrovni o vyčlenění armádních kapacit pro záchranu kulturního dědictví jako v Polsku

DĚKUJI ZA VAŠI POZORNOST

**Dagmar Jelínková
Metodické centrum NGP**

dagmar.jelinkova@ngprague.cz

tel. 224 301 163

Obrázky převzaty z publikace ICCROM První pomoc pro kulturní dědictví během krize